

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410041 Torhamn-Hästholmen

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Åke Widgren

**Bevarandeplan för Natura 2000-området
SE0410041 Torhamn-Hästholmen**

Kommun: Karlskrona

Områdets totala areal: 1812 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-10-25

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-11-01

Markägarförhållanden:

Privat

Staten

Kommun

Regeringsbeslut, historik:

SPA: 1996-03-01, regeringsbeslut M96/867/4, pSCI: Nej, SCI: Nej, SAC: Nej

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)A307 - Höksångare, *Sylvia nisoria*A338 - Törnskata, *Lanius collurio***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Området Torhamn-

Hästholmen bidrar till uppfyllandet av miljömålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker och Ett rikt växt- och djurliv.

De prioriterade bevarandevärdena är förekomsten av de häckande fågelarterna vitkindad gås, skrântärna, kenstsk tärna, fisktärna, silvertärna, småtärna, höksångare och törnskata.

Området är mångformigt och utgör en betydande del av den fågelrika Östra skärgården i Blekinge. Här finns livsmiljöer för ett stort antal arter, med förutsättningar både som häckningsmiljö och som viktig rast- och övervintringsplats för flera arter. På de låga skären mellan Torhamn och Hästholmen-Ytterön finns kolonier av betydande storlek med häckande vitfåglar, där bland annat flera arter tärnor och måsfåglar märks. Här finns även häckande populationer av flera arter av sjöfåglar såsom svärta, ejder, småskrake, skedand och snatterand. I de betade och obetade, buskiga markerna på öarna förekommer höksångare och törnskata. Vintertid och under sträcket frekventeras området av stora antal rastande fåglar, där mängder av vadare utnyttjar flacka stränder för födosök och andfåglar och rovfåglar både rastar och övervintrar i området.

Beskrivning av området

Området utgörs av svenska fastlandets sydöstligaste punkt (naturreservat Torhamns udde) samt naturreservatet Hästholmen-Ytterön. Det överlappas av Natura 2000-områdena Hästholmen-Öppenskär (SE0410099) och Torhamns udde (SE0410104) enligt habitatdirektivet.

Torhamns udde är av mycket stor betydelse för rastande och häckande fåglar. Här finns sedan många år en fågelstation och området frekventeras regelbundet av ornitologer. Udden är i huvudsak öppen med stora, flacka betesmarker som både utgörs av kortbetade strandängar och fuktiga hedar med stagg- och tågvegetation. Hela området betas av nötkreatur och får. Här finns även utbredda enbuskmarker med spridda björkar, rönnar och oxlar och buskage av bland annat rosor och slån. Stränderna är långgrunda och södra och västra sidan är sandiga och slammiga. Östra sidan är stenigare och mer exponerad, men här finns även två skyddade vikar. Området är mycket viktigt för rastande fåglar av många arter. Kontinuerligt under sträcksäsong, både vår och höst, uppträder stora mängder rastande fåglar. Arktiska vadare uppträder under vissa år i stor mängd då väder- och tångförhållanden på stränderna är rätt. Simänder, svanar och gäss rastar under tidig vår och sen höst i betydande antal. Tättningar rastar både i dungarna och på de öppna fälten, vissa dagar i mycket stora antal. Bland de häckande arterna märks en del betesgynnade vadare som tofsvipa, rödbena, större strandpipare och vissa år skärfläcka. Här häckar även en del simänder och både skedand och snatterand har konstaterats häcka på udden. Svärta ses årligen med någon kull på östra sidan. Törnskata är en årlig häckfågel. Tidigare var även höksångare det, men det är osäkert om arten finns kvar i området.

Väster om Torhamns udde finns ett stort antal små skär och öar som ingår i området. De flesta är flacka, med steniga stränder och mestadels gräsvegetation. På några av öarna, Öppenskär, Soneskären samt på Äspeskär och Torhamnaskär söder om Ytterön, finns spridda träd och mer utbredd buskvegetation. Öppenskär och Hylteskären betas av både nötkreatur och får. Närmast Torhamn ligger ön Hammaröra med stora vitfågelkolonier och gott om häckande sjöfåglar. Strax norr om Hammaröra ligger Båtaskär, en flack, stenig ö med sparsam vegetation, som i många år hyst länets största koloni med skrântärna. Drygt 20 par häckade här under flera år men 2015 fann man inga tecken på häckning. Strax öster och nordost om Öppenskär ligger öarna Soneskären, Leragrund, Högskär och Tvägölja. Dessa är låga, flacka öar med hällar samt med stråk av gräs- och buskvegetation. På den största ön bland Soneskären finns en liten dunge med björk. Områdets sydligaste del utgörs av Norra och Södra Hylteskär. Dessa är liksom flera av de andra öarna låga, flacka och dominerade av isslipade hällar med fuktstråk emellan. Vegetationen utgörs av låga buskage, enstaka träd och gräsvegetation. I strandlinjen växer stora bestånd av

fackelblomster, läkevänderot, vitblåra och kring hållarna styvmorsviol, trift och gul fetknopp. Kring fuktigare partier finns bitvis kortbetade strandängsrester och större bestånd av bland annat havssäv. Hylteskären är flikiga och omgivna av grunda vikar och sund med rikliga förekomster av blåstång. De betas av får. Fågelfaunan är artrik med bland annat häckande gråtrut, fisktärna, silvertärna, rödbena, större strandpipare och strandskata. Här häckar även vitkindad gås, grågås, vigg och ejder.

Nordväst om Inlängan finner man Kålleskär, som även den är flack och med mestadels låg vegetation. Enstaka buskage finns. Centralt på ön finns mer utbredda fuktiga områden. Rakt väster om Kålleskär ligger de två öarna Äspeskär och Torhamnaskär. Dessa är något högre och mer karaktäriserade av utbredda rundslipade hållar med enbuskar och björkar i sprickorna. Områdets nordvästra del utgörs av den stora landmassan i naturreservatet Hästholmen-Ytterön. Området är kuperat med vida, flacka hållar med insprängda skogspartier i de smala sprickdalarna som skär av hållarna. Lägre liggande delar är bördiga och i stor utsträckning uppodlade och fortfarande brukade. Norr om Hästholmens by breder flacka, fuktiga och välbetade strandängar ut sig. Dessa har en rik, hävdgynnad flora och här häckar bland annat rödbena, tofsvipa, sånglärka och ängspiälärka.

Torhamn-Hästholmen berör två militära övnings- och skjutfält. På Torhamns udde finns ett övnings- och skjutfält där militär verksamhet har bedrivits sedan början av 1900-talet. Skjutfältet och den intilliggande ön Hammaröra är utpekade som riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken. I begreppet "militär del" ingår även myndigheterna Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Försvarets materielverk (FMV). Hela Natura 2000-området ligger inom influensområde för buller eller annan risk (öppet redovisat riksintresse Öppenskärs övningsfält och Torhamns skjutfält) och omfattas också av ett sjöövningsområde vilket utgör riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken. På skjutfältet bedrivs tillståndspliktig militär övningsverksamhet.

På Öppenskär ligger ett militärt övningsfält som utgör område av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken, andra stycket. På övningsfältet bedrivs icke tillståndspliktig militär övningsverksamhet. Öppenskär, inklusive den del av Natura 2000-området som ligger söder och sydväst om Öppenskär, ligger inom influensområde för buller eller annan risk från Öppenskärs övningsfält och Torhamns skjutfält. Större delen av Natura 2000-området ligger även inom ett sjöövningsområde vilket utgör riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap 9 § miljöbalken.

Vad kan påverka negativt

- Upphörande av betesdrift och eftersatta röjningar i området vilket leder till att örar eller stränder växer igen och skog börjar växa på öarna. Flera arter av främst vadare och gäss nyttjar gräsklädda stränder vars kvaliteter tenderar att försämrans vid upphört bete.
- Alltför omfattande röjning av buskage vilket missgynnar markhäckande gäss och i betesmarkerna även törnskata och höksångare.
- Bete vid fel tidpunkt som kan störa häckningar av vissa arter.
- Predation från både landlevande predatorer (främst mink, räv och grävling) och i viss mån fåglar (måsar, trutar och eventuellt havsörn) kan påverka många arter negativt. Särskilt utsatta är markhäckande arter som häckar i kolonier på öarna i området. Bland dessa är dessutom tärnorna mycket störningskänsliga under häckningen.
- Störning under häckningen på häckningsplatsen och viktiga födosöksområden, inklusive körning med båt, vattenskoter och kite- och vindsurfing nära häckning-, rast- och födosöksplatser. Landstigning på viktiga häckningsöar under häckningen är en betydande störning som ofta leder till att fåglarna lämnar bon eller tvingas leda ungarna till olämpliga områden vilket ökar risken för predation.

- Försämrad status på strandmiljöerna och bottenarna i området, främst genom förändrade näringsförhållanden som ger påverkan i hela ekosystemen. Detta tenderar att påverka arter som lever som rovdjur främst. I området är främst tärnor känsliga för dessa förändringar vilka ger försämrad tillgång på föda längs stränderna och över de grunda bottenar där de födosöker.
- Utsläpp av olja eller andra föroreningar som direkt eller indirekt påverkar fåglarna eller livsmiljön.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29 §§).

Skydd för området

- Torhamns udde är avsatt som naturreservat sedan 1977, och Hästholmen-Ytterön sedan 1975, med skötselplaner från respektive år, och skyddas enligt 7 kap 4-6 och 30 §§ miljöbalken. I reservatsföreskrifterna regleras naturvårdsförvaltningen, allmänhetens rättigheter och skyldigheter samt markägarens och nyttjanderättshavarens förfoganderätt över området och vad denne behöver tåla för intrång. Båda reservaten förvaltas av Länsstyrelsen.
- Djurskyddsområde (fågelskyddsområde) enligt 7 kap. 12 § miljöbalken, med beträdnadsförbud 1 april – 15 juli, gäller för öarna: Kålleskär, Stora och Lilla Skärvakläppen, Högskär, Tvägölja, Attenöga, Norra och södra Hylteskär, Holländaren, Knorren, Matkläppe, Båtaskär och Hammaröra, samt Soneskären och Leragrund.
- Samtliga öar samt betydande delar av vattenområdet omfattas av strandskydd enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller generellt 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Inom området har länsstyrelsen 2015 beslutat om utvidgat strandskydd upp till 300 meter.
- Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet år 2014-2020 finns i delar av området.
- Vattendirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet.
- Havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för marin miljö fastställs med stöd av 5 kap MB, enligt havsmiljöförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2012:18. Förordningen syftar till att upprätthålla eller nå en god miljöstatus i havsmiljön.
- Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Behov av åtgärder

- Området bör förhindras att växa igen i för hög grad, men alltför omfattande röjningar bör undvikas för att gynna buskhäckande arter som höksångare och törnskata. En aktiv vård av buskage och bryn i områdets öppna partier på främst Torhamns udde och Hästholmen-Ytterön kan krävas för att gynna höksångaren.
- Skötselplanen för naturreservatet Hästholmen-Ytterön är föråldrad och är i stort behov av revidering.
- Landlevande predatorer bör förhindras att vistas på de små öarna i området, något som är särskilt viktigt för störningskänsliga arter som tärnor och vadare.
- Uppföljning är angelägen av främst skärfläcka, skrântärna och höksångare.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

A045 - Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Den vitkindade gåsen började häcka i Sverige under 1950-talet på Gotland efter att tidigare endast ha häckat på nordliga tundror. Under senare decennier har arten expanderat kraftigt och häckar nu spritt längs stora delar av Sveriges kuster. Majoriteten av populationen flyttar mot sydväst. Södra Sverige berörs därmed under höst- och vårflyttningen av stora mängder sträckande fåglar på väg till eller från övervintringsområdena längs Nordsjökusten. Arten föredrar låga, trädfattiga öar med utbredda betesmarker och strandängar både under häckningen och flyttningen. Större flockar kan även rasta på jordbruksmark, främst vallar. Häckningarna sker antingen i enstaka par eller i löst sammanhållna kolonier. Under häckningen uppträder arten ofta i mindre flockar och då med ungarna samlade i stora skaror. Födan består av växter, främst olika gräs, som betas på land.

I Blekinge är arten idag spridd med häckningar längs hela kusten i lämpliga miljöer. Inom området förekommer arten idag talrikt och spritt med konstaterade häckningar på dels Torhamns udde och dels på flera av de större öarna i skärgården. Exempelvis hyser Hylteskären sommartid en betydande population med många häckande par. Under hösten rastar arten ibland i stort antal och flockar på över 2000 individer har noterats på Torhamns udde.

Bevarandemål

Vitkindad gås skall årligen häcka med ett flertal par i området. Arten skall ha möjlighet att häcka i miljöer där den kan placera boet skyddat under låga buskage eller i högt gräs i strandnära lägen. Vidare skall det inom området finnas lämpliga, trädfria miljöer med öppna gräsytor där arten kan födosöka både under häckningen och under övriga delar av året.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är mycket gott. Förekomsten är sannolikt ökande.

A132 - Skärfläcka, *Recurvirostra avosetta*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Skärfläckan är en vadarfågel som häckar på långgrunda sandstränder i öppna marker längs kusten från mellersta Halland till Öland och Gotland. Enstaka inlandshäckningar har noterats på Öland och i Skåne. Arten är ofta instabil på häckningsplatser och antalet par fluktuerar ofta kraftigt mellan åren beroende på vattenstånd, predationstryck och andra faktorer. Boet placeras på mycket låga, betade strandängar, i tuviga stränder, i tångvallar eller på sandrevlar. Den kräver tillgång till skyddade, grunda strandlaguner och stränder och är under häckningen känslig för störning av både människor och predatorer. Det finns även risk att betesdjur trampar sönder bon och skadar fåglar. Därför bör betespåsläpp, om möjligt ske när häckningen är avslutad. De svenska skärfläckorna flyttar bort mot övervintringsområden i västligaste Europa under juli-september och återkommer under slutet av mars-början av april. Födan intas på karaktäristiskt manér i grunt vatten och består av små ryggradslösa djur och små fiskar.

I Blekinge häckar arten på några få lokaler, främst i östra delen av länet. Större kolonier har tidigare funnits på flacka öar längs östra kusten.

Inom området häckar arten sporadiskt på Torhamns udde där 1-3 par har gått till häckning vid flera tillfällen. År 2015 noterades exempelvis två par. Det är dock få häckningar som har lyckats. I övrigt rastar arten regelbundet både under vår- och höstflyttningen på de flacka stränderna på Torhamns uddes västra sida.

Bevarandemål

Skärfläcka skall häcka årligen i området med flera par. Häckningsmiljöerna skall utgöras av öppna och betade strandängar samt grunda, lugna stränder där arten kan lägga boet på låglänta delar utan risk att det översvämmas eller att häckningarna störs av människor eller rovdjur.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott, men svårbedömt då endast ett mindre antal häckningar förekommit. En uppföljning är angelägen.

A190 - Skräntärna, *Sterna caspia*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

I Sverige häckar skräntärnan längs kusterna från Skånes sydkust till Norrbotten. Störst koncentrationer finner man i Stockholms skärgård och längs med Norrlandskusten. Något enstaka par finns även i Vänern. Sverige hyser en betydande del av den europeiska populationen och har därför ett särskilt ansvar för att bibehålla populationerna av skräntärna. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet. Arten häckar företrädesvis i kolonier som kan bli mycket stora, men en betydande andel av populationen består av solitära par som ofta nyttjar samma ö under mycket lång tid. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig då arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Häckningslokalen och dess omgivande arkipelag bör sakna fyrfota rovdjur, framför allt mink, men även trutar och havsörn kan lokalt vara allvarliga predatorer i kolonierna. Skräntärna behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, vilket i svenska vatten främst är abborre, mört och sill. Den fiskar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30-40 km) sjöar. Under häckningen kan skräntärnorna sannolikt röra sig flera mil till lämpliga fiskeområden. Arten är långlivad med relativt låg reproduktion. Den är i Sverige rödlistad som nära hotad.

I Blekinge häckar arten med enstaka par, spritt längs kusten. Majoriteten av den blekingska populationen utgörs av solitära par. Kolonier har under de senaste decennierna endast förekommit på några få öar, men har sällan blivit långvariga.

I området häckade arten mellan 2007 och 2015 på Båtaskär väster om Torhamns udde med som mest kring 15 par. Under 2016 kunde dessa dock inte återfinnas och kolonin har möjligen upphört. Utöver dessa har arten häckat med något enstaka par på de yttre öarna, öster om Inlängan. Arten uppträder regelbundet även under höststräcket och ses då rasta i större antal, upp till 30 fåglar, på sandrevlarna vid Torhamns udde eller födosöka kring udden.

Bevarandemål

Arten skall häcka regelbundet inom området. Det skall finnas lämpliga, flacka, öppna öar där arten kan häcka ostört. Arten skall ha tillgång till goda fiskevatten där den kan fiska i klart, relativt stilla vatten.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är minskande, då kolonin på Båtaskär verkar ha upphört. En fortsatt uppföljning i området är angelägen.

A191 - Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Kentsk tärna häckar enbart längs kusterna, det vill säga i havsmiljö och är utbredd längs kusten från norra Halland till Gotland. Arten återkommer tidigt, i mars-april och flyttar söderut förhållandevis sent under augusti - oktober. Den kentska tärnan är beroende av störningsfria häckningsplatser, främst på mindre öar, men även på större sandrevlar och liknande. Den väljer ofta boplats tillsammans med skrattmå. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria miljöer, framför allt bör mink och räv hindras från att nå häckningsplatserna. Arten häckar uteslutande i kolonier men kan etablera sig i enstaka par på små öar. Födosöket sker ofta på djupare vatten än andra tärnor. Arten är i Sverige rödlistad som sårbar.

I Blekinge har arten en långvarig historia med ett flertal stora kolonier på många platser. De flesta av dessa är dock övergivna idag och den enda långvariga kolonin är för närvarande på ön Falkaholmen utanför Sölvesborg. I övrigt har det under senare år endast förekommit mer eller mindre tillfälliga kolonier och enstaka, solitära par på små öar.

Inom området har arten aldrig haft större kolonier men har noterats häckande med enstaka par på ett par av småöarna sydväst om Torhamns udde. Arten observeras regelbundet födosökande i stora delar av området, framför allt på östra sidan av Torhamns udde. Under 2016 lokaliserades en större koloni på cirka 100 par på Stora Bommaskär sydost om Sandhamn, precis norr om gränsen för området. En koloni har även funnits på Vingleskär strax söder om Inlängan.

Bevarandemål

Kentsk tärna skall regelbundet häcka inom området. Lämpliga häckmiljöer i form av små öar utan landlevande predatorer som mink och räv och med lämplig låg vegetation eller grusbankar skall finnas väl representerade. Arten har liknande krav som de andra tärnorna och gynnas av samma åtgärder. Gott om lämplig föda i form av fisk och grunda fiskeområden med klart vatten skall finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott även om häckningar inte konstateras regelbundet. Till synes lämpliga häckningsöar finns på flera håll i området liksom rika fiskevatten.

A193 - Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Fisktärnan är vår vanligaste tärna och häckar längs hela Sveriges kust och i sjöar och längs vattendrag från Skåne till södra Norrland samt i Norrlands kustland. Den saknas endast som regelbunden häckare i övre Norrlands inland. Populationen har ökat de senaste 30 åren och är nu stabil. Arten häckar oftast i små kolonier på vegetationsfattiga öar och uddar där de har en god överblick över omgivningarna. Boet placeras direkt på marken och antalet ägg är 2-4. I enstaka fall placeras det även på hustak, på ruderatmarker invid vatten och i andra lämpliga miljöer. Arten födosöker liksom sina nära släktingar genom att stört dyka från 4-6 meters höjd verikalt ner i vattnet där den fångar bytet. Födan består av småfisk, insekter och i viss mån även blötdjur.

I Blekinge häckar fisktärnan spritt längs kusten samt vid sjöar och vattendrag i inlandet. Oftast är kolonierna små (maximalt några tiotal par) och inte sällan häckar arten tillsammans med silvertärnor och i vissa fall även andra tärnararter.

Inom området är arten känd från många av öarna där den häckar med enstaka par eller i små kolonier. Vid en inventering 2007 fanns 19 par spritt i området med flest på Båtaskär, Skarvaflöterna och Norra Hylteskär. Under flyttningen passerar stora mängder tärnor förbi Torhamns udde, framför allt under hösten. Tidvis rastar större antal och något hundratal har setts rasta på udden vid enstaka tillfällen.

Bevarandemål

Fisktärna skall häcka spritt med ett flertal par området. Lämpliga häckmiljöer i form av små öar utan landlevande predatorer, som mink och räv, och med lämplig låg vegetation eller grusbankar skall finnas väl representerade. Gott om föda i form av småfisk och ryggradslösa djur skall finnas i väl utvecklade artsamhällen kring öarna. Vattnet skall vara klart så att arten kan fiska effektivt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott. Till synes lämpliga häckningsöar finns på flera håll i området liksom rika fiskevatten, och arten häckar regelbundet.

A194 - Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Silvertärnan häckar i Sverige spritt längs hela kusten. Den häckar även i de större sjöarna och mer spritt i små sjöar i Norrlands inland och i fjällkedjan. Vid häckning utnyttjas vegetationsfattiga områden på öar och uddar där boet placeras öppet, direkt på marken, oftast i grus eller i låg vegetation. Den anländer under april-maj och flyttar bort igen under augusti. Arten kräver god tillgång på småfisk i grunda vatten men är relativt rörlig under häckningen och kan nyttja större områden för födosök. Den svenska populationen har ökat under de senaste 30 åren.

I Blekinge häckar arten nästan uteslutande i skärgårdarna, främst i de yttre delarna, men enstaka häckningar har även konstaterats i insjöar.

Inom området är arten väl spridd och häckar i flera kolonier, ofta tillsammans med fisktärnor. Vid en inventering 2007 noterades totalt 47 par med störst koloni på Båtaskär med 25 par och mindre kolonier på Skarvaflöterna och Södra Hylteskären. Spridda par fanns även på andra öar i området.

Bevarandemål

Silvertärna skall häcka i området med spridda par eller i kolonier. Lämpliga häckningsmiljöer i form av små öar utan landlevande predatorer som mink och räv och med lämplig låg vegetation eller grusbankar skall finnas väl representerade. Arten har liknande krav som de andra tärnorna och gynnas av samma åtgärder. Det ska finnas god tillgång på föda i form av småfisk och ryggradslösa djur i väl utvecklade artsamhällen kring öarna. Vattnet skall vara klart så att arten kan fiska effektivt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gott. Arten har en stabil population i området.

A195 - Småtärna, *Sterna albifrons* (nytt namn *Sternula albifrons*)

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Småtärnan är utbredd längs sydligaste Sveriges kuster, från norra Halland till Östergötland, inklusive Öland och Gotland. I Bottenviken finns en utlöpare av den finska populationen och arten häckar regelbundet i Norrbottens skärgårdar. Inlandshäckningar är sällsynta i Sverige men har förekommit. I Sverige häckar arten i regel i små kolonier med som mest cirka 45 par. Arten är långflyttare som återkommer i början av maj från övervintringsplatser i och kring Afrika. Höstflytten inleds i augusti och de sista lämnar landet i början av september. Den svenska populationen varierar mellan 440 och 550 par och är minskande, främst på grund av förändringar i häckningsmiljöerna. Boet placeras på vegetationsfri mark, oftast på grus-, sand- eller skalgrusbankar vid stranden men även direkt på sandstränder och utfyllnadsmark vid hamnar. Arten koloniserar snabbt nyligen uppkomna miljöer såsom ruderatmarker men även konstgjorda häckningsöar. I boet läggs 2-3 ägg som ruvas cirka 20 dygn och ungarna är flygga drygt tre veckor efter kläckningen. Arten födosöker på grunt, stilla vatten över grunda, sandiga bottenar i skyddade vikar och längs skyddade strandsträckor. Födan består av småfisk och kräftdjur som fångas antingen direkt på ytan eller efter ett kort dyk. Arten är i Sverige rödlistad som sårbar.

I Blekinge häckar arten längs stora delar av länets kust, dock alltid glest spritt och oftast i enstaka par eller i små kolonier. Populationen i Blekinge uppskattas till cirka 50 par.

Inom området häckar arten regelbundet på Torhamns uddes östra sida samt på Båtaskär som sannolikt är de områden där lämpliga häckningsmiljöer finns. Antalet par är troligen färre än fem.

Bevarandemål

Småtärna skall häcka årligen inom området. För att arten skall trivas krävs en god tillgång på lämpliga häckningsmiljöer med sand- och grusbankar utan täckande vegetation. Inom området skall också finnas ostörda fiskeområden över grunda bottenar med klart vatten, vilket är nödvändigt för att arten skall kunna finna föda framgångsrikt. Häckningsmiljöerna ska vara fria från landlevande predatorer.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt gott. Arten har god tillgång till fiskevatten och lämpliga häckningsplatser finns på Torhamns udde och på några av öarna i området.

A307 - Höksångare, *Sylvia nisoria*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten häckar i varma, öppna miljöer med spridda buskar och träd. Den är beroende av att det i reviret finns tillräckligt mycket skyddande buskage i två skikt (ett lågt, taggigt skikt och ett högre av exempelvis enbuskar och hagtorn) och även några högre träd, som utnyttjas som sångplats av hanen och för födosök. Höksångare har klassats som en typisk igenväxningsart, liksom rosenfink. I Sverige nyttjas främst två typer av häckningsmiljöer, dels flerskiktade bryn mellan skog och öppen mark där lämpliga buskskikt uppstår och dels helt öppna alvar- och betesmarker med täta buskskikt och med små dungar av unga lövträd. Arten lägger 4-5 ägg i ett bo som placeras lågt i buskarna. Dessa ruvas under 12-13 dygn och ungarna stannar i boet ytterligare 10-12 dygn. Födan består av insekter i storlek från bladlöss till stora vivlar, som fångas i lövverket på buskar och träd. I boet matas ungarna främst med fjärilslarver. I Sverige häckar arten uteslutande i sydöstra Sverige med en tyngdpunkt på Öland och Gotland samt med glesare förekomster i östra Skåne, Blekinge samt i Östergötlands och Sörmlands skärgårdar. Enstaka häckningar har konstaterats på andra håll. Beståndet uppskattas till cirka 350 par men arten är svårinventerad och kan lokalt förekomma i höga tätheter (<50 meter mellan reviren). Arten är långflyttare och övervintrar i östra Afrika, direkt söder om Sahara. I Sverige är arten mellan mitten av maj och mitten av augusti. Höksångare är i Sverige rödlistad som sårbar.

I Blekinge är arten en mycket sällsynt häckfågel och har sannolikt minskat kraftigt under senare decennier. Längre hade arten en säker häckplats på Torhamns udde men häckningar har inte konstaterats under senare år. Det är dock sannolikt att arten fortfarande häckar i eller i direkt anslutning till området. Det rör sig då endast om något enstaka par.

Bevarandemål

Höksångare skall häcka regelbundet i området. Lämpliga livsmiljöer i form av solvarma bryn och insektsrika buskmarker skall finnas i området och då främst på Torhamns udde.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är sannolikt minskande då antalet konstaterade häckningar har blivit färre under senare år. Artens mycket specifika biotopkrav är i dagsläget troligen inte tillfredsställda. En fortsatt uppföljning är angelägen.

A338 - Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Törnskatan häckar i öppna, varma miljöer med spridda buskar, såsom betesmarker, åkerrenar, vägkanter, hyggen, kraftledningsgator och vid våtmarker i större delen av landet. Arten saknas i stort sett endast i nordligaste Norrland. Under senare årtionden har en betydande andel av populationen börjat utnyttja hyggen i skogsmark som häckningsplats vilket har gjort att en tidigare minskning har vänt och arten nu anses ha en stabil population. Häckningsplatsen är i regel ett buskage på 1,5 – 2 meters höjd bestående av taggiga buskar. Arten föredrar variation i landskapet, mycket beroende på att det förbättrar födotillgången. Boet placeras dolt i buskagen och här läggs 5-6 ägg i början av juni. De ruvas sedan cirka 14 dygn och ungarna stannar i boet ytterligare två veckor. Födan utgörs främst av stora insekter som skalbaggar, humlor, bin och vårtbitare men i sällsynta fall även småfåglar och smågnagare.

I Blekinge häckar arten spritt i hela länet, från skärgårdens öar till jordbruks- och betesmark i inlandet, samt på hyggen i skogsbygderna.

Inom området konstateras årligen häckningar på Torhamns udde där uppskattningsvis omkring fem par år häckar varje år. Sannolikt häckar arten i lämpliga miljöer även i andra delar av området, exempelvis på de låglänta delarna av Ytterön och Hästholmen och möjligen på någon av de andra större öarna i området.

Bevarandemål

Arten skall häcka årligen med flera par i området. Förutsättningar för häckning skall finnas i form av god tillgång på attraktiva insektsmiljöer med blommande och bärande buskar (exempelvis rosor, slån eller björnbär) i kombination med öppna, buskfria partier.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gott, då beståndet är stabilt.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artfakta. 2015. www.artfakta.artdatabanken.se. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Artportalen. www.artportalen.se (uttag 2016-08-02).
- Carlsson, L. & Wolgast, J. 2003. Fågelinventering i Blekinge skärgård. Opublicerat.
- Haas, F. & Green, M. 2016. Häckande strandängsfåglar i Blekinge län 2009 - 2016. Opublicerat.
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan. www.helcom.fi.
- Jonasson, M., Larsson, R. 2007. Inventering av fåglar i SPA-områden. Länsstyrelsen i Blekinge.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1975. Beslut för bildande av naturreservat på Hästholmen-Ytterön i Torhamns socken, Karlskrona kommun.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1977. Beslut för Bildande av naturreservat på Torhamns udde i Torhamns socken, Karlskrona kommun.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 1985. Föreskrifter med förbud till skydd för djurlivet i Blekinge läns skärgård. Dnr. 11.122-870-83.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2015. Beslut om utvidgat strandskydd för Karlskrona kommuns kust och skärgård, Blekinge län, Dnr 511-2099-2014.
- Naturvårdsverket. 2003. Art- och naturtypsvisa vägledning. Fåglar 1-4.
- Nilsson, T. 2010. Bruna kärrhöken i Blekinge. Fåglar i Blekinge 4/10.
- Nilsson, T. & Lundgren, U. 1993. Blekinges fåglar.
- VISS VattenInformationsSystem Sverige. www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-12).

Bilagor

Bilaga 1. Områdeskarta.

Natura 2000 - SE0410041 Torhamn-Hästholmen

